

BIENÁLE ČESKÉ KRAJKY VE VAMBERKU

Marie Hulcová

Muzeum krajky Vamberk, Vilémkova 2, 517 54 Vamberk, e-mail: muzeum.vamberk@seznam.cz

Bienále české krajky je výrazem podpory tradice ruční výroby krajek, která v Čechách přesahuje stáří 450 let. Krajka se stala svébytnou a pozoruhodnou součástí národní kultury a v kontextu světového vývoje krajkářství má česká krajka významné postavení. Patří nejen mezi typické projevy českého lidového umění, ale ve 20. století se zařadila také k vysoce hodnotným oborům užitého umění i volné tvorby. Specifický vývoj české krajky, její progresivita a přínos světovému umění byl mnohokrát potvrzen udělením ocenění na mezinárodních výstavách, počínaje Velkou cenou a zlatou medailí na Mezinárodní výstavě dekorativních umění a moderního průmyslu v Paříži roku 1925, nejvyššími cenami ze světových výstav EXPO Brusel 1958 a EXPO Montreal 1967 až po řadu ocenění na Mezinárodním bienále krajky v Bruselu, které se koná pravidelně od roku 1983 až do současné doby. Gradace vývoje je zásluhou systému krajkářského školství, který od počátku padesátých let poskytoval odborné vzdělání od základního až po nejvyšší stupeň. Pražská Vysoká škola uměleckoprůmyslová vychovala několik generací umělců, jejichž tvorba, opřená o dokonalou znalost technologií, změnila krajkou ve fascinující výtvarnou techniku a pozvedla ji k výjimečným hodnotám volného umění. O tomto období se dnes v Evropě i v zámoří mluví jako o české krajkářské škole druhé poloviny 20. století.

V devadesátých letech zasáhla do vývoje českého krajkářství velmi razantně hospodářská situace našeho státu. Zájem společnosti o krajkou rychle klesl, stejně jako akviziční možnosti odborných institucí. Finančně i časově náročná krajkářská tvorba, její prezentace a účast na významných akcích v zahraničí, se stala velmi nákladnou pro výtvarníky i instituce. Ze stejných důvodů také končí tvorba většiny absolventů uměleckých škol již maturitní nebo diplomovou prací a zájem o vyšší odborné vzdělání klesl. Po zrušení Školského ústavu umělecké výroby, který pečoval o kvalitu výuky na krajkářských školách základního stupně od roku 1919, se aktivity chopily nově vznikající sdružení a spolky, které zájemcům o krajkou nabízejí vzdělání v kurzech nestejnorodé úrovně. Krajkářství se ocitlo v období zvláštní stagnace – v poměrně široké základně kypělo čínorodostí, která však ve výsledku zdaleka nedosahovala estetické a mnohdy i technologické úrovně, kterou byla česká krajka vyhlášena.

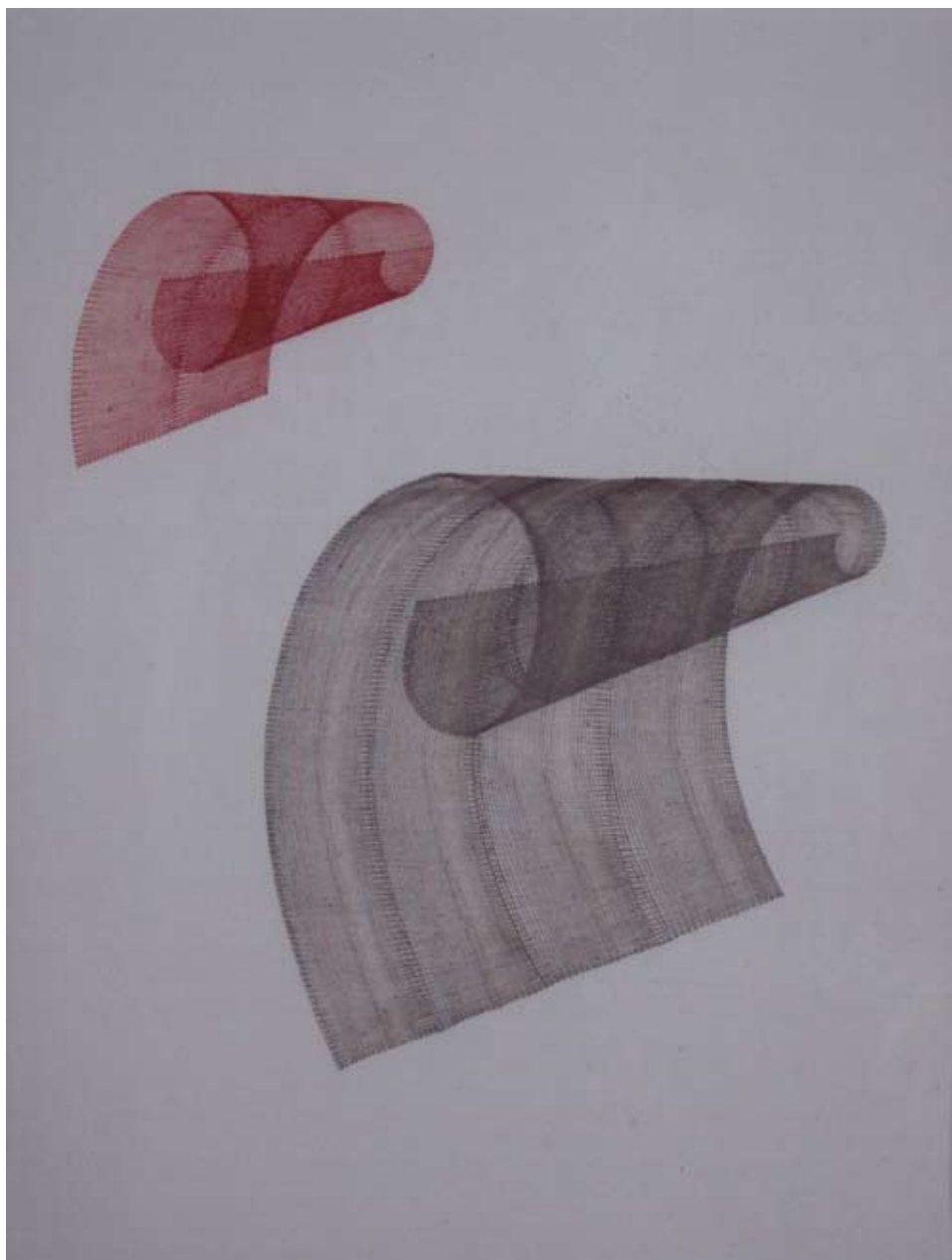
Město Vamberk, kde 400 let stará tradice výroby paličkovaných krajek zůstala živá do současné doby, se v průběhu staletí stalo centrem a nejvýznamnější oblastí českého krajkářství a se zásadními etapami jeho vývoje je pevně spojeno. V 19. století se zde soustředila a zachovala výroba lidových krajek z regionů, kde krajkářství zaniklo. Roku 1889 byla ve Vamberku otevřena První česká odborná škola krajkářská, výjimečná i tím, že k výuce technologií patřilo také navrhování krajek a činnost školy nebyla nikdy přerušena. Z regionu pocházely zakladatelky české moderní krajky, Emilie Paličková a Marie Serbousková, významné umělecké osobnosti období českého Art deco a funkcionalismu. V roce 1946 vzniklo Družstvo Vamberecká krajka, které se stalo téměř monopolním výrobcem paličkovaných krajek v Čechách, úzce spolupracovalo s uměleckou

sférou a realizovalo soubory krajek pro světové výstavy. Družstvo, jehož logo VKV získalo věhlas světově uznávané značky kvality, však na konci století také zápasilo o existenci.

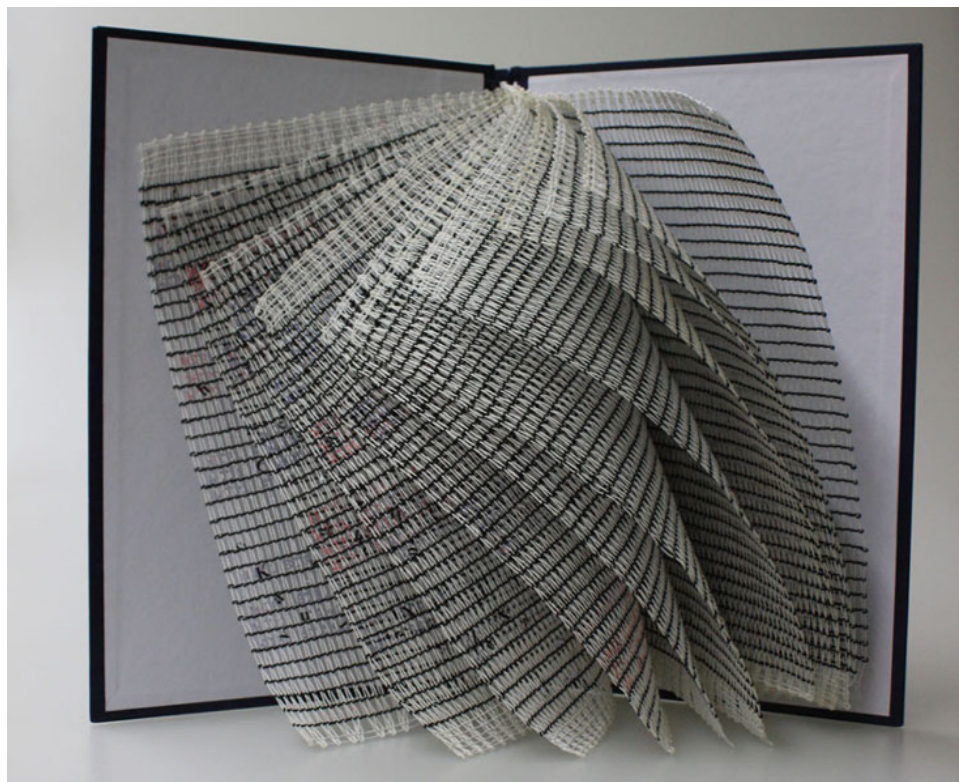
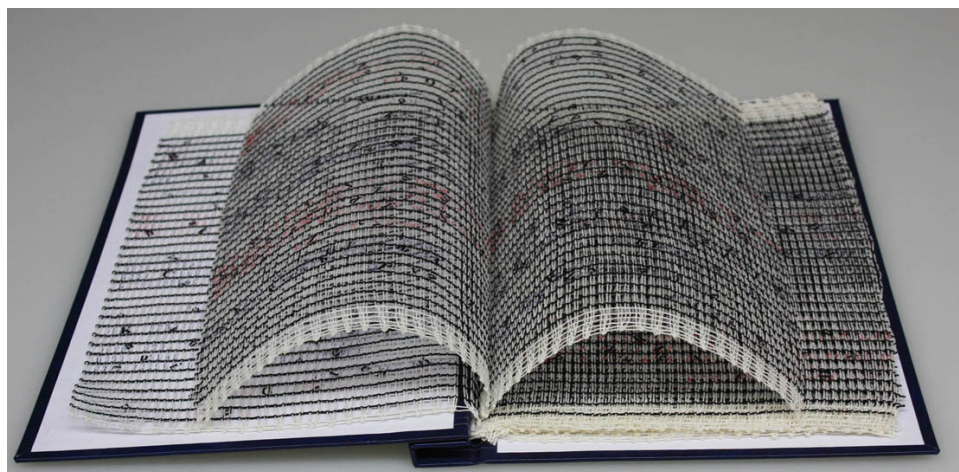
Vamberecké Muzeum krajky, které vzniklo roku 1929 (v současné době pobočka Muzea a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou), hledalo na konci devadesátých let způsob, který by krajkářské tvorbě různých úrovní nabízel možnost potřebné konfrontace a pomohl nepříznivou situaci řešit. Stalo se iniciátorem a spoluorganizátorem prestižní soutěže Bienále české krajky, které od roku 2002 pořádá Město Vamberk. Tato významná přehlídka současné krajkářské tvorby je ve Vamberku prezentována rozsáhlou výstavou soutěžní kolekce v době konání Mezinárodních setkání krajkářek. O přijetí díla do soutěže rozhoduje odborná umělecká porota, která také uděluje ocenění. Díla oceněná Zlatou paličkou kupuje do své sbírky Město Vamberk a jsou vystavena v expozici Muzea krajky nebo na výstavách muzeem pořádaných. Od roku 2010 se soutěží v kategoriích Volná tvorba, Krajka oděvní a interiérová a Studentské práce. První ročník Bienále české krajky se konal pod patronací Dagmar Havlové a byl v převážné míře přehlídkou tvorby renomovaných umělců. Vzbudil značný zájem i u mladších generací a v průběhu dalších ročníků se dokázaly úspěšně prosadit i práce studentů. Přípravy šestého ročníku započaly v září tohoto roku a pořadatelé věří, že soutěžní kolekce Bienále české krajky Vamberk 2012 opět překvapí kvalitou a nápaditostí.

Obr. 1. Zlatá palička Bienále české krajky 2002 – Emilie Frydecká – Anděl žalostné smrti, fotografie, paličkovaná krajka, bavlna, folie. Foto Archiv MGOH 2002.

Obr. 2. Zlatá palička Bienále české krajky 2004 – Mária Danielová – Dva příběhy, paličkovaná krajka, rezný a barevný len, instalace 2 x 2 m. Foto Archiv MGOH 2002.

Obrazová příloha k článku M. Hulcové na straně 285.

Obr. 3. *Zlatá palička Bienále české krajky 2010 – kategorie Studentské práce – Zuzana Krémářová – Kniha přání a stížností, paličkováná krajka, knižní vazba, bavlna, papír, koženka, 23 x 30,5 x 1,5 cm. Foto Archiv MGOH 2002.*